הוציאו לו פרק חמישי יומא

1. חַטָּא חָטְאָה יְרוּשָׁלִַם עַל כֵּן לְנִידָה הָיְתָה כָּל מְכַבְּדֶיהָ הִזִּילוּהָ כִּי רָאוּ עֶרְוָתָהּ גַּם הִיא נֶאֱנְחָה וַתָּשָׁב אָחוֹר: איכה א ח
2. בְּעָקֵת עָפָר לַמּוֹצָק וּרְגָבִים יְדֻבָּקוּ: איוב לח לח
3. כִּי לַשֶּׁלֶג יֹאמַר הֱוֵא אָרֶץ וְגֶשֶׁם מָטָר וְגֶשֶׁם מִטְרוֹת עֻזּוֹ: איוב לז ו
4. עַל מַה אֲדָנֶיהָ הָטְבָּעוּ אוֹ מִי יָרֶה אֶבֶן פִּנָּתָהּ: איוב לח ו
5. מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל אֱלֹהִים יְיָ דִּבֶּר וַיִּקְרָא אָרֶץ מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבֹאוֹ: תהלים נ א
6. מִצִּיּוֹן מִכְלַל יֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ: תהלים נ ב
7. אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: בראשית ב ד

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כרובים כו' וגראה לי דאפילו ישראל מותר. ק"ל דלפי דסברי תמלה לגשרתל אסור לגיילן אף ע"ש אחרים ליתסר דאמירה לנכרי שבות עי' תוס' ר"ה כד ע"ב ד"ה שאני ר"ג ואחרים עשו לו דמילו במקום מלוה שאני והכא לא"ש כן ליתסר:

תוס' ישנים

שברכתן ברבה וקללתן קללה. דכתיב (ראה) המלבר כלל, טן) אוריך אחור ומברכיך ברוך, וכשיוסן גדול כל כך. **וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו.** ומ(אמצע) עולם ומכן פנה שבתהוס קמי שבתמחל כנגד ציון. וה"ל יוסף לא היה גורס כאן כמיימת מתיאת אלו ואלו. ולא היה מתבורין להזות לא למעלה בו'. לעיל בפ"ק (נוי, ל) פירשתי (דמשמע) (במשנה) דכל ז' ימים זורק כו' (אינו אלא פני קדיש).

1) **כיוריים שהם מיני צבעים בעלמא ואין בהם ממשות כלל דלא חייסינן לחשדא אלא בחותם בולט** [א] **ולא בחותם שוקע וכל שכן בדבר זה שאינו לא שוקע ולא בולט אלא מין צבע בעלמא** [ב] **ונראה לי דאפילו ישראל מותר לצור צורות במיני צבעים ואין בזה משום לא תעשה לך פסל דלא אסר אלא פרצוף גמור חקוק בשאר אבן במיני צבעים מותר כדאמר בחזקת הבתים** (ב"ב דף נד.) **הלר צורה בנכסי הגר קנה דרב לא קנה לגיתא דבי רב אלא בצורתא** [ב] **והקשה שם רבינו שמואל והאמרת** 1) **דכיור** [ג] **לא קנה אלא באמה כנגד הפתח** [ד] **ותירץ דהתם לאו היינו צורת בריה אלא ציורין בעלמא מעשה בעצועים ופרחים אבל צורת חיה או עוף חשיבא ולא בעינן אמה כנגד הפתח אלמא דרב צייר צורת חיה ועוף אלא ולאי במיני צבעים מותר והא דתניא במכילתא לא תעשה לך פסל וכו' עד לא יעשה לו גלופה אבל יעשה לו אטומה תלמוד לומר וכל תמונה וכו' עד אפילו בהמה חיה ועוף ודגים וחגבים ואפילו הבוציים ואפילו הסורזירים כו' נראה לי דהכי פירושו גלופה היינו צורה בולטת אטומה צורה שוקעת ואשר במים מתחת לארץ להביא את הבוציא פי' שעושה צורה וחוקק דמות בבוצה שבמים דסד"א דוקא אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת לרקיע** כאיש המעורה בלוייה שלו. אמר ריש לקיש בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה הוציאו לשוק ואמרו ישראל הללו שברכתן ברכה וקללתן קללה יעסקו בדברים הללו מיד הזילום שנאמר [1] כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה: ושתיה היתה נקראת: תנא [ו] שממנה הושתת העולם תנן כמאן דאמר מציון נברא העולם דתניא רבי אליעזר אומר עולם מאמצעיתו נברא שנאמר [2] בצקת עפר למוצק ורגבים ידובקו רבי יהושע אומר עולם מן הצדדין נברא שנאמר [3] כי לשלג יאמר [ז] הוי ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עוזו רבי יצחק [ח] (נפחא) אמר אבן ירה הקב"ה בים ממנו נשתת העולם שנאמר [4] על מה אדניה הטבעו או מי ירה אבן פנתה [ט] וחכמים אומרים מציון נברא שנאמר [5] מזמור לאסף אל אלהים ה' ואומר [6] מציון מכלל יופי ממנו מוכלל יפיו של עולם תניא ר' אליעזר הגדול אומר [7] אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים תולדות שמים משמים נבראו תולדות הארץ מארץ נבראו וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו שנאמר מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו ואומר מציון מכלל יופי אלהים הופיע מציון מכלל יופיו של עולם: נטל את הדם ממי שממרס בו וכו': מאי [י] כמצליף מחוי רב יהודה כמנגדנא

כאיש המעורה בלוייה שלו. הנדבך וחבוק באשתו בין זרועותיו: הוליאוהו לשוק. קיפלוהו מן הכותל: **מלין נברא.** ליון נברלת תחילה וסביביה נדבקו רגבים עד סוף העולם מכל לד: **בלקח עפר למוצק.** מולק אחד היה לו ומשם נדבקו רגבים סביביו: **מן הצדדין נברא.** מרבע מוקצות היו לו ומתחת והלך מכל לד עד שנדבק באמצעיתו: **כי לשלג יאמר הוא ארץ.** תעשה ארץ. ומהיכן גשם מטר וגשם מטרות מארבע לדדין הורידו והגשימו להעשות ארץ: **מלין מכלל יופי.** בתריה כתיב: **הולדות השמים.** מאורות וכוכבים: ה"ג **הולדות השמים משמים נבראו והולדות הארץ מן הארץ נבראו:** כמנגדנא

1) [מוספ' פ"ב הי"ב], [נ"ל הוא], ג) בע"י ליתא וכ"ל, ד) [ומלקוט איוב רמז תתקנ"ד אית' ר' יהודה אומר מגיון כו'], ה) לעיל טו. ([נקמן מ:] זבחים לח.), ו) [שם נג:], ז) [נ"ל בכלל], ח) רש"ל מ"ז,

מוסף תוספות

א. כיון דחותמו בולט חיישינן לחשדא שמא יאמרו ע"ז הוא לו. תוס' ר"ה כד: ד"ה קמי. ב. גינה הסמוכה לבית מדרשו, והיתה של גר ומת, וקנאה רב בכסן שעשה בה צורה להחזיק בה. רשב"ם ב"ב נד. ד"ה דבב. ג. ציורין מחוקין על הקיר. שם נג: ד"ה כיור. ד. דרך כניסת פתח הבית בכותל שכנגדו, דשם נראה יותר לנוי, אבל במקום אחר טפי מאמה בעי. שם ד"ה ומנגד. ה. שהקריב בבמה, ושעת איסור הבמות היתה. לעשות גדר ותקנה וכו' שהשיבן על ידי כן מעבודת כוכבים. רש"י יומא 5: ו. מן השמשין שא"א לעשות כמותן. ויעב"ץ ד"ה כד: ז. שלא לעובדם. שם. ח. דכולה אמת, וה"ק לא אסרה בשמשין של מטה אלא בית תבנית היכל ואכסדרה תבנית אולם, ובשמשין התחתונים אסרה חמה ולבנה וכוכבים, ובמדור העליון דמות ד' פנים. תוס' ר"ה שם ד"ה לא אמרה. ט. לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם. ל"ן ע"ז יט. מדפי הר"ף. י. [ד"]לא תעשון משמע אתם לא תעשון אבל אחרים עושין לכם. שם. יא. כלומר שמשין שאתי במדור העליון. שם. יב. משמע אפילו ע"י אחרים. שם.

רבינו חננאל

כאיש המעורה בלויה שלו. **ובשעה** שנכנסו גוים להיכל ומצאו כרובין מעורין זה בזה אמרו לו הללו הן שברכתן ברכה וקללתן קללה. הזילום דכתיב כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה. **ואסיקנא** במקדש ראשון שהיה הארון והכרובים [ופרוכת], ומאי פרוכת, פרוכת של פתח פתוח בכותל הנקרא טרקסין היו בו פרוכות כר' זירא דאמר י"ג פרוכות הם במקדש, ד' בז' שערים ואחת בפתח ההיכל, ואחת בפתח האולם, ושנים בדביר אילו שאמרנו שהיו בפתח שנכנסין בו לקודש הקדשים ושתים כנגדו בעליה. רב אחא אמר במקדש שיני, ומאי כרובים, כרובים מצויירין

בקיר, כדכתיב וקלע עליהן מקלעות כרובים ותימורות ופטורי ציצים וגו'. **משניטל הארון.** ירושלמי תני עד שלא ניטל הארון היה נכנס ויוצא לאורו של ארון, ומשניטל היה מגשש ונכנס מגשש ויוצא. **אבן היתה שם ושתייה** היתה נקראת שממנה העולם נשתת. תנן כחכמים שאומרים מציון נברא העולם, שנאמר אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ וגו' מציון מכלל יופי אלהים הופיע, וכתיב לכן כה אמר ה' הנני יסד בציון אבן וגו', **תניא אידך** ר' אליעזר אומר אלה תולדות השמים והארץ, מן השמים נבראו תולדות השמים ומן הארץ נבראו תולדות הארץ. וחכמים אומרים אילו ואילו מציון נבראו, שנאמר מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר וגו' מציון הוכלל יופיו של עולם, כל אילו הדברים פשוטין הן. **נטל את הדם** ממי שהוא ממרס. כגון בוחש כדאמרינן שבוחשין את השתית.

כמנגדנא. כמכה בלעועה שמתחיל מן הכתפים ומכה והולך למטה: **אינו מזה על הכפורת.** על גגה אלא כנגד עוביה ולא היו דמיס נוגעין בה: **כשהוא מזה.** אחת למעלה מלדד גב ידו למטה ומזה כלפי למעלה וכשהוא מזה הסבע למטה מלדד ידו למעלה ומזה למול פניו אחת גבוהה ואחת בגמוך הימנה וכולן נופלות לארץ: **מגח הני מילי.** דאינו מזה על הכפורת אותן שתים אחת של מעלה בפר ואחת של מעלה בשעיר על גג הכפורת ממש: **לא יאמר למטה בשעיר.** לא יאמר ולפני הכפורת דהיינו למטה דשעיר לכתיב ביה והזה אותו על הכפורת ולפני הכפורת דלא צריך דסוף סוף גמר ממטה דפר שהרי לא פירש בו כמה הזאות וילפינן ליה לקמן ממטה דפר דכתיב ביה ולפני הכפורת יזה שבע פעמים וכיון דסוף סוף גמר מיניה ליסתוק קרא מיניה וליגמרה לגולה מילתא דמטה דשעיר ממטה דפר דאיתקוש להדדי דכתיב ועשה את דמו כאשר עשה לשם הפר דבשלמא למעלה דדיה איצטריך דמפורש בו אחת דכתיב והזה אותו על הכפורת ואותו חדא משמע ובמעלה דפר לא פירש אחת: **נמה נאמר.** למטה דשעיר לאקושי ליה מעלה דשעיר ולומר על הכפורת כלפי הכפורת מה לפני דלאו ממש נוגע בכפורת דהא לפני על הארץ משמע אף על דלא ממש נוגע בכפורת אלא לענין שיהא מלדד ידו למטה: **אדרבה לא יאמר למעלה בפר דלא צריך.** דסוף סוף גמר לקמן ממעלה דשעיר שפירש בו אחת: **נמה נאמר לאקושי.** לפני דפר לעל דפר שהמופנה בא ללמד: **מה על על ממש.** דהא על פני הכפורת כתיב אף לפני על ממש שיהו דמיס נוגעים בעביה של כפורת: **אי אמרת בשלמא למטה דשעיר לאקושי.** כדאמרן למעלה דפר דקשיא לך לא יאמר מיבעי ליה לכתביה וכו': **למדנו למעלה בשעיר אחת.** דאותו חדא משמע: **שאין מלמוד לומר וכו'.** שהרי אף כאן פורש והזה ועל ולפני: **מר כי אתריה וכו'.** באתריה דרבי מאיר מוגין מגין כלל תחילה ואחר כך פרט כגון עשרים ואחת עשרים ושתים ובאתריה דרבי יהודה פרט תחילה שתים ועשרים אלא ועשרים: **אלא יטעה.** שיהא לו שהות בנתיים לתת לבו למגין שלא יטעה: **לימד על הזאה וכו'.** וכתיבא חוקה לעיכובא: **לא היו שופרות לקיני חובה.** שכל מעלה בשעיר אחת ושלש אחת וארבע אחת וחמש אחת ושש אחת ושבע דברי רבי [3]מאיר ר' יהודה אומר אחת אחת ואחת שתים ואחת שלש ואחת ארבע ואחת חמש ואחת שש ואחת שבע ואחת ולא פליגי [7]מר כי אתריה ומר כי אתריה דכולי עלמא מיהת הזאה ראשונה צריכה מנין עם כל אחת ואחת מאי טעמא רבי אלעזר אמר [3]שלא יטעה בהזאות רבי יוחנן אמר אמר קרא [2]ולפני הכפורת יזה שאין תלמוד לומר יזה ומה ת"ל יזה לימד על הזאה ראשונה שצריכה מנין עם כל אחת ואחת מאי בינייהו איכא בינייהו דלא מנה ולא טעה: יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל: [8]תנן התם רבי יהודה אומר [9]לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות מאי מפני התערובות אמר רב יוסף מפני תערובת חובה בנדבה אמר ליה אביי ונעביד תרי ונכתוב עלייהו הי דחובה והי דנדבה רבי יהודה לית

אלא אי אמרת למעלה דפר לאקושי כו'. ואם תאמר ומנלן דאחת למעלה דפר לא גגע אלימא מהיקש דשעיר כדלקמן והא שעיר גופיה גמר בהיקשא דאיתקש על ללפני ודבר אלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש וי"ל גילוי מילתא הוא דעל דהכא דהתם אי נמי כיון דאשכחן דעל דשעיר לאו דווקא מקשינן נמי גבי פר על ללפני:

מפני תערובת חובה בנדבה. אבל תערובת חובה בחובה ליכא למיחש שיקח מקלת ממעות רחל ומקלת ממעות לאה ויקריב בשביל לאה[a] דאפשר דכל אחת צורכת מעותיה לעצמה ונותנת בשופר[b] וכך עושין לרבנן דרבי יהודה דסבירא להו שופרות היו לקיני חובה וכשהכהן לוקח מכל צרור קן אחד מקריב כל קן וקן לשם מי שהוא[1]:

מפני תערובת חובה בנדבה. אין להקשות לומר איפכא לא היו שופרות לנדבה מפני התערובות אבל לחובה תקנו שופרות די"ל דלנדבה נפיש ועוד דזמיני שלא היו מקריבין נדבה ימים רבים כשלא היה המזבח בטל ובתוך כך היו שומרים מעות הנדבה להכי צריכי שופר אבל חובה יכולין להקריב לאלתר: קיינו

כמנגדנא תנא [a]כשהוא מזה אינו מזה על הכפורת אלא כנגד עוביה של כפורת כשהוא מזה למעלה מצדד ידו למטה וכשהוא מזה למטה מצדד ידו למעלה מנא הני מילי אמר רב אחא בר יעקב אמר רבי זירא אמר קרא [1]והזה אותו על הכפורת ולפני הכפורת לא יאמר למטה בשעיר דלא צריך דגמר ממטה דפר למה נאמר לאקושי על ללפני מה לפני דלאו על אף על דלאו על אדרבה לא יאמר למעלה בפר דלא צריך דגמר ממעלה דשעיר למה נאמר לאקושי לפני לעל מה על על ממש אף לפני על ממש האי מאי אי אמרת בשלמא למטה דשעיר לאקושי למעלה דפר מיבעי ליה לכדתנא דבי רבי אליעזר בן יעקב [6]דתנא דבי רבי אליעזר בן יעקב [2]על פני הכפורת קדמה זה בנה אב כל מקום שנאמר פני אינו אלא קדים אלא אי אמרת למעלה דפר לאקושי למטה דשעיר למאי אתא תנו רבנן והזה אתו על הכפורת ולפני הכפורת למדנו כמה למעלה בשעיר אחת למטה בשעיר אני יודע כמה הריני דן נאמרו דמים למטה בפר ונאמרו דמים למטה בשעיר מה למטה בפר שבע אף למטה בשעיר שבע או כלך לדרך זו נאמרו דמים למעלה בשעיר ונאמרו דמים למטה בשעיר מה למעלה בשעיר אחת אף למטה בשעיר אחת נראה למי דומה דנין מטה ממטה ואין דנין מטה מלמעלה אדרבה דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא תלמוד לומר [1]ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר שאין תלמוד לומר כאשר עשה ומה תלמוד לומר כאשר עשה שיהיו כל עשיותיו שוות כשם שלמטה בפר שבע כך למטה בשעיר שבע למדנו כמה למטה בפר ובשעיר שבע למעלה בפר איני יודע כמה והריני דן נאמרו דמים למעלה בשעיר ונאמרו דמים למעלה בפר מה למעלה בשעיר אחת אף למעלה בפר אחת או כלך לדרך זו נאמרו דמים למטה בפר ונאמרו דמים למעלה בפר מה למטה בפר שבע אף למעלה בפר שבע נראה למי דומה דנין מעלה ממעלה ואין דנין מעלה ממטה אדרבה דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא תלמוד לומר ועשה את דמו כאשר עשה שאין תלמוד לומר כאשר עשה ומה ת"ל כאשר עשה שיהיו כל עשיותיו שוות כשם שלמטה בפר שבע כך למטה בשעיר שבע וכשם שלמעלה בשעיר אחת כך למעלה בפר אחת: אחת אחת ואחת אחת ושתים: [2]ת"ר [3]אחת אחת ואחת אחת ושתים אחת ושלש אחת וארבע אחת וחמש אחת ושש אחת ושבע דברי רבי [3]מאיר ר' יהודה אומר אחת אחת ואחת שתים ואחת שלש ואחת ארבע ואחת חמש ואחת שש ואחת שבע ואחת ולא פליגי [7]מר כי אתריה ומר כי אתריה דכולי עלמא מיהת הזאה ראשונה צריכה מנין עם כל אחת ואחת מאי טעמא רבי אלעזר אמר [3]שלא יטעה בהזאות רבי יוחנן אמר אמר קרא [2]ולפני הכפורת יזה שאין תלמוד לומר יזה ומה ת"ל יזה לימד על הזאה ראשונה שצריכה מנין עם כל אחת ואחת מאי בינייהו איכא בינייהו דלא מנה ולא טעה: יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל: [8]תנן התם רבי יהודה אומר [9]לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות מאי מפני התערובות אמר רב יוסף מפני תערובת חובה בנדבה אמר ליה אביי ונעביד תרי ונכתוב עלייהו הי דחובה והי דנדבה רבי יהודה לית

מפני תערובת חובה בנדבה. יתחלף שופר בשופר ויקריב ממעות שופר החובה נדבה או משל נדבה חובה ותיפסל שהחובה אחת לחטאת ואחת לעולה והנדבה כולן עולות ואין מעשה עולה ומעשה חטאת שוין: לית

סד א ב ג מיי' פ"ג מהלכות עבודת יום"כ הלכה ה:

רבינו חננאל

כמנגדנא. פירוש כגון המכה שמרים ידו ואינו מכה עד [6] שיוריד. ירושלמי כמטברר. פי' יש מי שאומרים שמטה ידו עד טבורו. ת"ר כשמזה אינו מזה על גגה של כפרת אלא כנגד טיפחה של כפרת, הוא עוביה והוא [3] מצחה הכל אחד הוא, שיש נוחאות מתחלפות לפיכך הוצרכו להודיע שהכל טעם אחד הם. כשהוא מזה למעלה מצדיד ידו למטה וכשמזה למטה מצדיד ידו למעלה. מנא לן שמזה למעלה ומזה למטה. ופרשינן מדכתיב והזה (עליו) באצבעו על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים, כל מקום שנאמר על הוא למעלה וכל מקום שנאמר לפני הוא למטה, והכל במקום אחד הן אלא הצדדה [היד] היך היא כיצד כשמזה למעלה מצדיד ידו למטה. פי' נותן כף היד למטה ואצבעותיו כלפי למעלה ומזה, והזהאה שהוא מזה עולה למעלה מן כפרת כנגד הכפרת מחרץ (הכפורת) [לכפורת] והחוד ונופל למטה בקרקע. [וכשהוא מזה למטה בקרקע] מצדיד ידו למעלה כלומר כף היד למעלה ואצבעותיו למטה. ומזה כנגד עוביה של כפרת שהיא מצחה והיא טיפחה בדגרסינן ארון ט' וכפרת טפח הרי עשרה, והזהאה שמזה יורדת ונופלת בקרקע מחרץ של ארון כנגדו. ואמרינן לא יאמר למטה בשעיר כו'. כלומר לא היה צריך לכתוב בשעיר לפני הכפרת, דמשמע כי מזה מדם השעיר למטה, דגמר מטה דשעיר ממטה דפר שכבר כתביה ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר. למה נאמר לפני הכפרת בשעיר, להקיש על הכפרת שכתוב בשעיר ללפני הכפרת שכתוב בו, מה לפני שכתוב בו למטה הוא ולא למעלה, אף על נמי שכתוב בו למטה הוא ולא למעלה. פי' זה שכתבתי לך בשעיר והזה אותו על הכפרת, אינו על הכפרת ממש אלא כמו ולפני הכפורת, כשם שלפני למטה, כך על הכפרת שכתב למטה הוא, כמו שכבר פירשנו למה נקרא זה למעלה וזה (למעלה) [למטה] בהצדדת הכף היד והגבהת אצבעותיו והורדת אצבעותיו בלבד, [ד]לאו דם נוגע בכפרת כלל ולא למעלה ממש הוא. ואמרינן אדרבא לא יאמר ולקח מדם הפר והזה באצבעו על פני הכפורת קדמה שהוא למעלה בפר, שאינו צריך אותו, דגמר ממעלה דשעיר שהרי הכהנים הקישם שנאמר ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר. נמצא למד למעלה דפר ממעלה דשעיר, למה נאמר למעלה בפר לאקושי (על לפני) [לפני לעל], מה על על ממש אף פני פני ממש.

ובענין דנגע בכפרת. נוסח אחר מה פני פני ממש אף על על ממש. ופירושה כדרך הראשונה. ודחינן הכי מאי אי אמרת למטה דשעיר לאקושי, ולמדנו שאין זה למעלה ממש, לא בזה ולא בזה שהקישן הכתוב זה [לזה], ולמה בא למעלה דפר, ללמד שכל מקום שנאמר פני קדמה הוא, ואינו אלא פני המזרח ממש. אלא אי אמרת למעלה דפר להקשה וללמד כי כל מקום שכתוב בו על, למעלה ממש הוא, וכל מקום שכתוב בו לפני, למטה ממש הוא, ותרוייהו על גופא של כפורת, כבר למד זה מזה כמו שאמרנו למטה דשעיר למה לי, אלא ודאי למטה להיקישא. ועמדה ההלכה כי כל ההזאות במקום אחד הן והכל בקרקע. ת"ר והזה אותו על הכפרת וגו'. דייקינן דוקיא דקרא מדכתיב אותו, דלא הזה צריך ליה אותו ש"מ כי הזאה אחת בלבד מדין ממנו למעלה. הנה מצאנו מפורש בשעיר למעלה הזאה אחת, ומצאנו למטה בפר שבע הזאות, שנאמר ולפני הכפורת יזה שבע פעמים, וגמרי מהדדי דהא הקישן הכתוב כו' עד ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר שיהו כל עשיותיו שוות, כשם של מטה

בפר ד', כך למטה בשעיר ד', וכשם שלמעלה בשעיר אחת, כך למעלה בפר אחת ופשוטה היא כולה.

אומר כדי שלא יטעה. ר' יוחנן אומר מן התורה, מאחר שכתוב והזה באצבעו על פני הכפורת יזה שבע פעמים, ואנן ידענן דבהזאות קא משתעי קרא. יזה דכתב רחמנא למה לי, ללמד על ההזאה ראשונה שצריכה להימנות עם כל אחת ואחת. ואמרינן מכל מקום תרוייהו אית להו האי סברא דצריכה להימנות הראשונה עם כל אחת ואחת מאי בינייהו. ואמרינן אינה בינייהו דלא מנה אותה הראשונה עם כל אחת ואחת ולא טעה, לר' אלעזר יצא ידי חובה, לר' יוחנן לא עשה כלום. יצא והניחו על כן השיני כו'. תנן התם ר' יהודה אומר לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות. ואוקימנא תערובת חובה בנדבה.

ת"ר אחת, אחת ואחת, אחת ושתים כו'. כולי עלמא הזאה ראשונה צריכה להימנות עם כל אחת ואחת. מאי טעמא, ר' אלעזר

תוס' ישנים

מר כי אתריה ומר כי אתריה. וגם בלשון המקרא פעמים שמקדים חסנון מועט למרובה ופעמים איפכא. **לימד על הזאה ראשונה שצריכה מנין.** מפרש בפ"ק [אחרי פרק ג, יג] מדכתיב שבע פעמים ולא כתיב שבע טיפין, [ולשון] פעמים משמע ליה שם מנין. **שלא יטעה בהזאות.** ואומר ריב"א דבשה אתי למיטעי שאם לא יאמר הזאה ראשונה של מעלה לעצמה עם כל שבע של מטה יבא שיטעה ויכלול הזאה ראשונה להשבון שבע של מטה ויתחיל לומר בהזאה ראשונה שלמטה שיש ולאו אדעתיה לבפסיק ולהתחיל פעם שניה אחת מתמנות שלמטה. וא"ת אי לא תאמר מישום למה לא יכלול הזאה ראשונה (לכלל) [בכלל] אלו שבע דלמטה ויתקה עד ד' ולא אתי למיטעי. י"ל דהא לא אפשר דמלות להפסיק בתמנות שלמטה מתון ז' ולא מתון ד'. וה"ג משמע בירושלמי [פ"ה ה"ד] דגרס התם א"ר יוחנן כדי שלא יטעה, א"ל זעירא כדי שיגמוא הזאתו מתון שבעה, משמע שרוצה לומר כאן כמו שפירשנו שאין לו למנות עד שבעה [ו]בראשונה מונה עם כולן שלא יטעה. ריב"א. **לא היו שופרות לקיני חובה.** בשלר קרבנות (נדבות) לא היה צריך לומר שלא היו (קנין) [שופרות], שהרי כיון שהן של בהמה טעונין סמיכה ואינו יכול לסמוך ביד כהן לקנות לו קרבנו. **מפני תערובת חובה בנדבה.** וא"ת בשל חובה עלמו אינה תערובת שיתערבו מעות של שנים ויקנה שני קינין לשניהן ויהן אלי [מעות] של זה לזה ואלי מעות של זה לזה, וכי מיתת שמתחילתה התנו כך שכל קן שיקריב הכהן לשם בעלו יהיה שלו, הא מיתה למלן דאית ליה בריה אלא לר' יהודה דלית ליה (מאי איכא למימר) [בריה] ואית ליה הך דהכא שהיו עושין שופרות לקיני חובה אי לאו מעשמא דלקמן דחטאת שמתו בעליה כו' [מאי איכא למימר], ואומר רבינו שלרוחות היו מעות (שלה שכל) [של כל] אחד ואחד והיו מפרישין מעות כל קן וקן לשם מי שהוא. מ"ר. וקן פירש ה"ר יוסף. וה"ל הלמן פירש דמיירי שפיר בגלא לרוחות ואפילו למלן דלית ליה בריה שיתנו מתחילה אם יקח הכהן המעות של כל אחד ואחד מוכנ ואם לאו יתלו מעות שלוקח הכהן אותו הקן בעבורן (של) [על] אלו בלא מקום שהן ויתן מעות הללו שהן מונין למוכר וזה מבורר מתחילה שהמעות שלו יתחלל כולם על הקן.

מסורת הש"ס

ו) מנחות כז:, ב) [תוס' סק"ב ושם גי' אחרת], ג) [בילקוט איתא דברי ר' יהודה ר' מאיר אומר אחת כו' וע"ש], ד) [בפסחים ג. וש"נ], ה) [ליתא במשנה אמנם בירושלמי משקלים איתא וכן במוספתא שקלים פ"ג ה"ב], ו) יומא שקלים פרק שני הלכה ד, ז) [ע"ב],

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֶת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וְהֵבִיא אֶת דָּמוֹ אֶל מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת:
ויקרא טז טו
2. וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וְהִזָּה בְאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת קֵדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יַזֶּה שֶׁבַע פְּעָמִים מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ:
ויקרא טז יד

מוסף רש"י

כמנגדנא. כמלוה ס"ל המכה בלעועה, זו למטה מזו, שאינו מכה במקום אחד, ולשון מנגיף לא נודע לי (ועי"ל סז. וכעי"ז ובחוס לוח). **זה בנה אב.** זה בנה הקב"ה אב ומלמד לכל פני שבתורה דקדיס הן כי היכי דכתיב פני כתיב קדמה (מנחות כז:).

מוסף תוספות

א. שיתערבו מעות של שתים, ויקנה שני קינין לשתיהן, ויתן חצי מעות של זו לזו וחצי מעות של זו לזו. תוס' הרא"ש. ב. ולא היו מתערבין. ריטב"א. ג. כי הוא לא היה יודע ומכיר במעות של מי היו. שם.

תוס' ישנים

מר כי אתריה ומר כי אתריה. וגם בלשון המקרא פעמים שמקדים חסנון מועט למרובה ופעמים איפכא. **לימד על הזאה ראשונה שצריכה מנין.** מפרש בפ"ק [אחרי פרק ג, יג] מדכתיב שבע פעמים ולא כתיב שבע טיפין, [ולשון] פעמים משמע ליה שם מנין. **שלא יטעה בהזאות.** ואומר ריב"א דבשה אתי למיטעי שאם לא יאמר הזאה ראשונה של מעלה לעצמה עם כל שבע של מטה יבא שיטעה ויכלול הזאה ראשונה להשבון שבע של מטה ויתחיל לומר בהזאה ראשונה שלמטה שיש ולאו אדעתיה לבפסיק ולהתחיל פעם שניה אחת מתמנות שלמטה. וא"ת אי לא תאמר מישום למה לא יכלול הזאה ראשונה (לכלל) [בכלל] אלו שבע דלמטה ויתקה עד ד' ולא אתי למיטעי. י"ל דהא לא אפשר דמלות להפסיק בתמנות שלמטה מתון ז' ולא מתון ד'. וה"ג משמע בירושלמי [פ"ה ה"ד] דגרס התם א"ר יוחנן כדי שלא יטעה, א"ל זעירא כדי שיגמוא הזאתו מתון שבעה,

ת"ר אחת, אחת ואחת. מאחר שכתוב והזה באצבעו על פני הכפורת יזה שבע פעמים, לא היה צריך לכתוב ולפני הכפורת יזה שבע פעמים, אלא אמרת דקרא, יזה דכתב רחמנא למה לי, ללמד על ההזאה ראשונה שצריכה להימנות עם כל אחת ואחת. ואמרינן מכל מקום תרוייהו אית להו האי סברא דצריכה להימנות הראשונה עם כל אחת ואחת מאי בינייהו. ואמרינן אינה בינייהו דלא מנה אותה הראשונה עם כל אחת ואחת ולא טעה, לר' אלעזר יצא ידי חובה, לר' יוחנן לא עשה כלום. יצא והניחו על כן השיני כו'. תנן התם ר' יהודה אומר לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות. ואוקימנא תערובת חובה בנדבה.

ו) עי' תוס' זבחים נ"ח ד"ה כמלוה וכעורוח ערך מנגיף. ז) עי' ירושלמי כאן הלכה ד' יכול על מנחה ת"ל על ולפני ואולי דהכסוה דאינו נותן על מנחה לא כמו כנגד מנחה ולו"ק.

קינין הן תורין. המתנדב תורין מביא ונותן בשופר שכתוב עליו קינין והמתנדב בני יונה נותן מעות לתוך שופר שכתוב בו גוזלי עולה[א]: **והתנן** השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה **בחזקת שהוא קיים**. תימה לי והאמר התם בפרק כל הגט (גיטין דף כח.) בגמ' לא שנו אלא שלא הגיע לגבורות[ב] אבל הגיע לגבורות לא ואם כן נימא דמשום דילמא איכא זב וחבר ומצורע ומטמא מקדש ושמיעת קול וביטוי ספיקים שהגיעו לגבורות דחיישינן בהו שמא ימות אחד מהם ס"ל דאינו סברא דליחוש כולי האי אלא שלא שכיחא הוא אי נמי יש לומר דהא דקאמר התם אבל הגיע לגבורות לא ה"מ במביא גט משום חומר דאשת איש אבל בשולח חטאתו אין מיתוק בין הגיע ללא הגיע ותדע דאמתני' דהמביא גט קאמר לה התם ולא אמתניתין דהשולח חטאתו: **אלא** בחטאת **שמתו בעליה ודאי**. תימה מאי טעמא הדר ביה ליימא דעולם טעמא דילמא ימות אחד מהן והא דתנן מקריבין אותן בחזקת שהוא קיים הא אמר התם שמא מת לא חיישינן שמא ימות חייישינן דהא מזיגן דחייש רבי יהודה דאמר דשמא מת לא חיישינן אם כן נעביד שופרות לקיני לחודה וכל שעתא ושעתא ליעבדי לחודי כיון דשמא מת לא חיישינן ולא דמי לדהיא דפרק כל הגט (גט זה שם) דהרי זה גיטך קודם למיתתי אסורה לאכול בתרומה מיד משום שמא ימות דהתם כי אמרינן שמא ימות בזמן השעה אסורה אחת מהן אבל הכא לא הוא חטאת שמתו בעליה אלא לאחר מיתה מיד ממש ואם כן אפילו כי אמר כל שעתא שמא ימות בזו השעה השתא מיהא לא שביב ושרי לאקרובי': **ונברור** ד' זוזי. פירש רש"י משום דאמר פרק קמא דכריתות (דף ח.) ועמדו קינין בו ביום ברבעתים ול' זוזי סם דמי החטאת משמע מתוך פי' דבעי למימר דשני הפרדים עמדו ברובע אלא שזהו דינר צורי שהם מ' זוזי מדינה נמצא החטאת בד' זוזי ובספ"ב דכריתות (דף י.): אינו משמע כן דקאמר מדהם רחמנא עליה גדלות חד משיסר בעשירות דבעשירות מייתי כשבה או שעירה בסלע[ד] ובגדלות ברבעתים בדלי לות נמי מייתי חד מי"ו דגדלות אלמא רבעתים רובע דינר קאמר דהיינו חד מי"ו בסלע[ה] והא דנקט הכא ד' זוזי לאו דוקא קאמר[ו] אלא אורחיה דגמרא הוא למימר הכי וכי האי גוונא איכא בערכין בפרק המקדיש שדהו (דף כט.) גבי ההוא גברא דאחרמיניה לגיכסיה אמא לקמיה דרב יהודה אמר ליה זיל שקול מרבע זוזי אחיל עלייהו ושדי בנהרא וכן בפרק כל הנלמים (ע"ז דף מט:) ההוא גברא דאיערב ליה חבימא דאמרה דאיסורא במחמיה אמא לקמיה דרב חסדא אמר ליה זיל שקול ד' זוזי ושדי בנהרא: **הלוקח** יין מבין הבותים. תניא גרסינן ולא גרסינן דתנן שאינה משנה בשום מקום ובמסכת דמאי פ"ז (משנה ד) יש משנה אחת שלא נשנו בה אלא דברי רבי מאיר שמתמא ואע"ג דרבי מאיר גזר על יין בפרק קמא דחולין (דף ו.) הכא קודם גזירה אייתי[ז] ור' יוסי ור' שמעון אף על גב דסבירא להו בתנאות פרק ר' ישמעאל (דף סו:) תורמין משל כותים על של נכרים ומשל נכרים על של כותים דכותים גרי אריות הן מכל מקום כיון דפורשין מע"ז יותר מנכרים ומחזיקין בתורה שבכתב גם את אלהיהם אינם עובדים כמו שהיו עושין בבית ראשון משום הכי כשגזרו על סתם יינן של נכרים לא גזרו על של כותיים אף על פי שגזרו על פיתן כמו לר"מ קודם שגזר עליהם שהיה יינן מותר ופיתן אסור אי נמי הכא מיירי במטהר יינו ודוקא נקט מבין הכותים אבל מבין עם הארץ דין אחר יש לו כדקתני במס' דמאי בפיפא דבדמאי לא קתני שני לוגין שאני עתיד להפרישם לפי שעתי הארץ לא נחשדו על התרומה כדאיתא בשלהי מסכת סוטה (דף מח.) אף על גב דאמר בפרק אלשם שאכלו (ברכות דף מז:) הני כותאי עשורי מעשרי דבמאי דכתב באורייתא מזהר הכי מילי כשהם בעצמם אוכלין אבל כשמוכרין לאחרים לא חייבי על לפני עור לא תתן מכשול[ח] ואף על פי שאינן חשודים על הגזל עמי הארץ נמי לא חשידי על הגזל ואפילו הכי חשידי על המעשרות דלא חשיב להו גזל לפי שהוא ממון שאין לו בודעין ועוד כל כמה דלא הופרש לא חשיב להו גזל[ט] ועוד סומכים הכותים אהא דדרשינן פרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף פח:) ואכלת ולא מוכר עוד יש מילוק אחר בין דבמאי לודאי[י] דבדמאי קתני שני עתיד להפרישם למחר ובודאי לא קתני למחר לפי שבעבר שבת אחיי כמו שמוכחת הרישא במסכתא דמאי ובשבת לא מלי להפרישם ואע"ג דדמאי נמי אין מפרישין אותו בשבת אלא בספק חשיכה כדתנן פרק במה מדליקין (שבת דף לד.) ובמסכת דמאי (פ"ז משנה ד) נמי תנן כי האי גוונא ומייתינן לה פרק במה מדליקין (שבת דף כב.) הדמאי מפרישין אותו ערום ובין השמשות אבל בשבת לא ה"מ היכא דלא קרא שם מבעוד יום אבל ודאי אפילו קרא לו שם מעבד שבת אסור להפרישו

ליה ליה כתיבה. אין סומכין על כך דזמנין דלאו אדעתיה לעיולי בכתבא: **משום דמחלפי**. אי עביד תרי מנייה מזרק השעיר על זה ושל פר על זה וכשבא לקחת את הפר פעמים שנתמלף לו ונוטל את של שעיר הלכך כי ליכא אלא חד לא ממנה אאי עד דשקיל אאי וממלאו העבודות כסדרן של שעיר אחר פר בפנים ושל פר אחריה בהיכל ואחר כך של שעיר: **תקלין חדתין**. על אחמד תקלין עתיקין על השני קינין על השלישי גוזלי עולה על הרביעי עצים על החמישי לבונה על הששי זהב לכפורת על השביעי ושש היה כתוב עליהן נדבה: **תקלין חדתין אלו שקלים של כל שנה ושנה**. מי שעלין להביא שקלי שנה זו שלא הביאן בחדר מביאן כל שעה שירצה ונותנם בשופר של תקלין עתיקין והגזברים נותנים אותן בלשכה ותורמין מהם שלש הקופות בפרוס הפסח ובפרוס העלרת ובפרוס חג[ט]: **יקחו לשנה הבאה**. ונותנן לשופר של תקלין עתיקין והגזברין נותנים אותן לשירי לשכה של אחתקד שמהן בונים חומת העיר ומגדלותיה כדתנן בשקלים (פ"ד משנה ג): **קינין הן תורין**. ממעות שבו אין לוקחין אלא תורין: **כולן עולות**. ר' יהודה לטעמיה דאמר לא היו שופרות לקיני חובה. ועצים ולבונה וחבר לכפורת מפרש במס' שקלים (פ"ו מ"ו) המתנדב עצים נותן מעות לאותו שופר ולא יפחות משני גזירין והמתנדב לבונה מביא מעות ונותן לתוך שופר לבונה ולוקחים מהן לבונה ומקטירין אותן גדבה על המזבח החילון וזהב לכפורת המתנדב זהב נותן מעות לתוך שופר ולוקחין מהן זהב לכלי שרת והן המזרקות הקרויין כפורי זהב בעזרא (ח) ודברי הימים (ח כח): **ושאה לנדבה**. לקין המזבח לתת לתוכן מעות שלוקחין מכל הרועות של מותר אשמות וחטאות ששניהן בן יעבה וימכר ויפלו דמיו לנדבה ובפרק בתרא דמנחות (דף קז:): שאה שופרות כנגד שאה בתי אבות שבכל משמר ומשמר וכל אחד ואחד מכיר את של יומו ואם היה מזבח בטל ביומו שאין אים מביא קרבנות לוקחין בני בית אב מעות שופר שלהן ולוקחין מהן עולות והוא קין המזבח. שמע מינה מיהת דר' יהודה אית ליה כתיבה דקתני והיה כתוב עליהן: **גזירה משום חטאת שמתו בעליה**. שמא מת אחד מן הבעלים שנתנו מעות בשופר וכיון דיש בהן חטאות הוה להו מעות חטאת שמתו בעליה והן הולכות ליים המלח ונמצאו מעורבות עם הכשרות ופוסלות אותן והיינו מפני המעורבות: **שמתו בעליה ודאי**. שאנו יודעין בו שמת משנתן מעות לשופר ועדיין לא קרבן[ט]: **ונברור ארבע זוזי**. דמי החטאת. וזוזי דשקיל מ' מהן בזוז אחד לורי והן דמי פרידה אחת דתנן עמדו קינין בו ביום ברבעתים (כריתות ח.) והרובע הוא מלי דינר צורי שהוא ארבעה זוזי מדינה: **יש ליה ברירה**. אבריה למנחת מעות שבשופר איסורא: **הלוקח יין מבין הכוהיים**. קודם שגזרו עליהם ואין לו כלים להפרישם לתוכן תרומות ומעשרות: **הרי הן תרומה**. בתוכו ומיחל

מסורת הש"ס

א) שקלים פ"ו מ"ה, ב) גיטין כח., ג) [עיין תוספות סוטה יח. ד"ה חזר וכו' ותוס' תמורה ל. ד"ה ואיתקן], ד) [נ"ב מז:], ה) גיטין כה. כח. ב"ק סט: [דמאי פ"ז מ"ד] סוכה כג. עירובין לו: מעילה כב. מולין יד. תוספ' דמאי [פ"ח ה"ה], ו) בס"א: קרבו,

עין משפט נר מצוה

סה א מיי' פ"ב מהל' שקלים הלכה ב:

סו ב מיי' פ"ל מהלכות פסולי מוקדשין הלכה יד:

רבינו חננאל

ואקשינן וניכתוב עלייהו האי דחובה והאי דנדבה. ופרקינן לר' יהודה לית ליה כתיבה בכלים שבמקדש. ודייקינן ממתניתין דקתני לא היה שם אלא כן אחד כדי שיהא נוטל אחד ומניח אחד, אבל אינו עושה שניהם שמא יתחלפו לו. ואמרינן ריכתוב מזרק באחד פר ובאחד שעיר. אלא ש"מ דלית ליה לר' יהודה כתיבה. איני דלית ליה, והתנן בשקלים פ"ו ושלש עשר שופרות. פירוש אילו השופרות תיבות הן שמניחין בהן מעות. ושלשה עשר היו במקדש והיה כתוב עליהן תקלין חדתין כו' עד דברי ר' יהודה. הא אית ליה כתיבה. ופרקינן לאו משום דחייש ר' יהודה להערובת חובה בנדבה, [ד]לא חייש משום תערובת בחטאת, [אלא] גזירה שמא מתו בעליה, דכתיבה כי האי גוונא לא מהנינא ולא מידי. ואקשינן ומי גזרינן כי האי גוונא והתנן במס' גיטין פ"ג השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים. הנה לא חיישינן. ופרקינן משום תערובת חטאת דודאי מתו בעליה. ואקשינן ולישקול ד' זוזי מן השופר ושלילכם בנהר וראמר אילו הן המעות שמתו בעליהן והשאר יקרבו. ודחינן ר' יהודה לית ליה ברירה. כלומר, מי יברר לנו שאותן ד' זוזי שלקח והשליכם בנהר שהן בעצמן היו לאותו האיש המת, שמא אותן שהשליך מעות של אחרים היו ומעות של מת בשופר נשארו. ואמרינן מנא לן דלית ליה לר' יהודה ברירה. אילימא מדתנן הלוקח יין מן הכוהים אומר שני לוגין וכו' כבר פירשנוהו בכמה מקומות

תוס' ישנים

קינין הן תורין. שהמתנדב בני יונה והביא תורין לא יצא ידי חובתו לו אוקמה, והלכך אע"פ שכולן נדבה עולות צריך כמיבה לרבי יהודה. וגוזלי עולה הן בני יונה. רבנן פליגי על ר' יהודה בשקלים (ט, ב) ואמרי דקינין הם חובה אחד לעולה ואחד לחטאת וגוזלי עולה הן כולן עולות נדבה, ולדילהו אתי שפיר למה הן כולבנין כאן קינין וכאן גוזלי עולה דקינין משמע ליה אחד לעולה ואחד לחטאת, אבל לר' יהודה דאית ליה כולן עולות, תימה למה לא היו כולבנין כאן תורי עולה וכאן גוזלי עולה. ריש"פ. ואם ס"ל למה לא היו שופרות לקיני נדבה כל תורים כמו לגבל בני יונה כיון שמתנדב מין זה [והביא מין זה לא יצא] כדאמרינן בפרק קמא דחולין (כב, ב). ה"ר אלחנן. וזהב לכפורת. פי' רש"י כמו כפורי זהב אנשים. וריב"ם גרס לכפורת והיינו ריקוע פחים לפוי לבית קדשי הקדשים ולכפורת היינו לבית הכפורת כמו אחורי הבית הכפורת, ואומר רבינו דסבי

מוסף רש"י

מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים. ולא חיישינן שמא מתו בעליה ולמיתה אלא [גיטין כח.]. הלוקח יין מבין הכוהים. בערב שבת בין השמשות כדתניא בתוספתא (דמאי פ"ו) וקדש עליו היום ואין לו מה לשתות בשבת ואין לו פנאי לתפרס (ב"ק סט:) או אין עמו כלים טהורים לתפרס לאוכל תרומה ומעשר (סוכה כב.) וכותים גירי אמת תשיב להו ואין מ"ש נפקא מקדושתה על ידיהם וסם חטודים על המעשרות ועל התרומה, ולא כעמי הארץ שרובן מעשרין וטולן מפריטין תרומה, אבל כותים חטודים על הכל והלוקח מהם צריך לעשר ולאי (גיטין כח.) ואמעיגן הכא דכותים שדיה אתרמה דקתמר שני לוגין שאני עתיד להפרישם כו' (חולין יד.). שני לוגין שאני עתיד להפרישם. מן המלח (ערובין לז.) הרי הן. בתוכו (שם) תרומה. בגדולה, ואמר כך עושה ממה שנשתייר מאה מדות, מפרש עשרה למעשר ראשון ונשתיירו תשעים מדות ומפרש מהן תשעה למעשר שני (מעילה כב.).

מוסף תוספות

א. שהמתנדב בני יונה והביא תורים או איפכא לא יצא. תוס' שבת ס"ש. ב. שמונים שנה, לישנא דקרא [תהלים צ]. רש"י גיטין מח. ד"ה לגבולות. ג. שאסר את אשתו בתרומה כשהגבו חל שנה אחת לפני מיתתו, ואיכא למימר דמיד ימות נמצא דכל שעה אסורה לאכול בתרומה. תוס' קידושין מה: ד"ה כפיות. ד. דת"ר האומר הרי עלי סלע יביא כבש, שאין לך דבר שקרב בסלע אלא כבש. תוס' ב"מ קמ:. ד"ה רבעתים. ה. [שהסלע] הוא דינרים. רש"י כריתות י: ד"ה ברבעתים. ו. [ד]הו"ל למימר תרי זוזי דהיינו ריבוע דזוהא. תוס' ב"מ שם. ז. וסתם כותים גירי אמת הם לרבי מאיר קודם גזירה דיינם מותר משום יין נסך. ריטב"א. ח. דלא דרשי לפני עור לא תתן מכשול אלא כפשטיה. תוס' עיוסין ט. ד"ה שני. ט. שעדיין לא נתחייב ליתן לכהן וללוי.

תוס' גיטין כח. ד"ה שני. משום דלא הוברר חלקם. סוכה כג: ד"ה שני. י. [כותים] גרועין הן מעמי הארץ, והלוקח מהן צריך לעשר ודאי ולא דמאי. רש"י סוכה כג: ד"ה אומר.

גליון הש"ם

תוס' ד"ה אלא בחטאת וכו' וי"ל ביון דשמא מת לא חיישינן. עיין קדושין דף מה ע"ב תוס' ד"ה כפיות אמר:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תקלין כו' וכפרוס הסג ומי שלא שקל אשתקד יקבל לשנה הבאה כל"ל והד"מ:

מוסף רש"י

ומשמע דבדלי בירושלמי, ובמסכת שקלים פרק התרומה [מ"ד] קתני שממותר התרומה היו עושין לפוי לבית קדשי הקדשים. ונברור ארבע זוזי ונשדי לבנא. אומר רבינו שיתנו מתמילה שלש יומות אחד יהיו אותם המעות שישליכו לים המלח (יהיו) קדושים בעזורו ושלו יהיו קדושים לגורך (אלא) [לאחר] ולדעת כן יתנו בקן לר' יהודה כל כן (ו)אמלא שלבסוף שהשליכו לרבעה זוזי לים המלח לא היו קדושים לגורך ולאחר שהשליכו הן לגבל בכל מערבין [עירובין נז, ב] וסבר ר' יוסי אין בריכה נמי דאמרינן בפרק בכל מערבין [עירובין נז, ב] וסבר ר' יוסי אין בריכה והתנן שני נשים שלקחו קיינין [בעירוב או שנתנו דמי קיינין] לכהן, ולאחר שילכה הכן לא היו קדושין ולאחר שילכה הכן יקריב עולה, ומוקי לה רבה בשהתנו אלמא בשהתנו אין צריך בריכה ובכא בעינן דיתנו ואפ"ה צריך בריכה [ד]מכי אתיה (שמתנה) [שמתנה] כגון אם בא חכם למזרח וכן שני לוגין שאני עתיד להפרישם כו', ועוד הקשה מ"ר יהיו פ"ד דמיירי מעיקרא בלא הנתנו והלא אין יכול הכהן לעשות עולה [בשם] זו ואמאת בשם זו כיון שנתערבו הדמים, ואולי יקנה מלי מבל זאת ואמר אמר לממנר ולטעמיך. ומפרש רבינו התם בשהתנו לומר שהיו לשם דמי קיינין קדש בשותפות ובשעת לקיחתן התנו וכדרו זה הקן יהא קנוי לגאה מתלקה בשמעות וזה יהא קנוי לבית לרחל מתלקה, ופרכינן התם מאי למימרא ומשני מהו דתימא לגזור זמנין דלא התנו פי' שיטנו (לבית) הקדשה בתערובת בשעת לקיחתם הקנין כמו שהיה עד עכשיו הוא בטעות קמ"ל, וכרב חסדא נמי קמ"ל שהכהן יש (לבית בידו) בידו לפרס אחיסו אחיסו עולה, ורב חסדא יכול להשמיענו בשאם אחת ולא קנו אבל אם אינו אלא לאשמעינן דבהתי [דלא] (ד)גזרינן אמו לא התנו משמע נמי דרב חסדא, ואם לא כן למה מזכיר (כיחוד) [בחוד] חטאת ועולה. ולא"מ ומה שייך לזהמיר בשעת הנתיה בשאמעינן כלרב חסדא יותר מתמתא. ר"ל לטונא צריך משום דמעיגין לה שהכהן מבחר בהקרבתן אחיס בא לחר ואחיס בא לאחר, והשתא כי אתוקמי בשהתנו הכי מבחר משעת לקיחתן, לחכי אינטריך לפרוחי בשינויא שאין הכהן מבחר עוד אלא אחיס אחיס עולה. מ"ר. וכדפרשינן דבתמתי מיירי צריך לפרס, [ד]בלא תנאי [מלא] פריך וינשקון לרבעה זוזי וינשקון לרבעה זוזי לחיים, דהא אפילו מאן דאית ליה בריכה לא מהני מידי דיין (שהיו) [שהיו] מעורבין, דהא זהו דבר פשוט שאם יש כאן איסור מעורב שלא יוכל לומר זה המאסור ויאבד לים המלח ואמאר אינו אלא לאמר אם אינו אלא מעורבים בתוכן אין יכול לומר זה יהי אל תרומה חוי יהא אל תוכן אין שנתערב. ועוד הכיא ריב"ם דאיתא בתוספתא דמעילה [פ"ח ה"כ] מיד שהפרים מעותיו ואמר אילו נאבדו אלו לשלמי [ונתערבו] אין לו מקנה, מה יעשה (ריבא) שלא בהמות בין המעות ואבדו מקומות, ומתלגל דמי חטאת בין מעות אל חטאת דמי עולה על עולה דמי שלמים על שלמים, פי' ואלאה כל המעות לחולין ויתן לכל מוכר כפי חלקו, אבל לא היה יכול ליתן כל המעות אל הבהמה כשלוקחה ויאמר זאת בהבהמה תהיה עבור החטאת דהא ודאי לא מהני מידי. ועוד פירש ריב"ם שאין לפרס דהכי פריך שיקחו כל הקנין בשאבלי ואמר מעות שבשופר שתעתידין להיות עד אחר הקרבה יהיו מחוללין על קינין אלו ומעות אל שתעתידין לעמוד בקדושתן ולא יתחללו על החתיכה ואותן קנין עדיין הם חולין ועכשיו הוכרר הדבר שכל אותן שקרבו לפרס דהכי פריך שיקחו כל הקנין בשאבלי ואמר מעות שבשופר שתעתידין להיות עד אחר הקרבה יהיו מחוללין על קינין אלו ומעות אל שתעתידין לעמוד בקדושתן ולא יתחללו על החתיכה ואותן קנין עדיין הם חולין ועכשיו הוכרר הדבר שכל אותן שקרבו

בשבת עוד חילוק אחר דגבי דמאי קתני ושאר מעשר סמוך לו זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו פי' מדה אחת [א] שאני עתיד להפריש למחר יהא מעשר ושאר מעשר דהיינו ט' [ב] יהא סמוך לו אותה מדה שעשיתי תחילה מעשר יהא תרומת מעשר על הט' ומפריש למחר אותה מדה של תרומת מעשר ושותה הכל ואפילו אותם התשעה שהן מעשר למאן דאמר מעשר ראשון מותר לזרים ולרבי מאיר דאמר אסור לזרים אם הוא לוי שותהו אבל בודאי לא יועיל לו שהרי אינו יכול להפריש אותה מדה בשבת ובלא הפרשה אינו יכול לשתות אותם התשעה

ומיחל. מעשר שני על המעות דמה שיש בידו לתקן יתקן ושותה מן התערובת וכשיהיו לו כלים יפריש בם התרומה ומעשר דסמכינן אברירה ולומר זה היה התרומה והוא שתה חולין: ליתן המעשר ללוי לקיים מצות נתינה עוד יש חילוק דגבי דמאי קתני מעשר שני בצפונו או בדרומו וגבי כותים לא קתני אלא תשעה

עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי רבי מאיר רבי

כדקתני אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא שותה טבלים למפרע ואם כן אם היה שותה המעשר כל כמה דלא הופרש הוה ליה כבקיעת הנוד אי נמי בודאי טבל הוא זקוק לכשיבקע

מעשר שני ואין קובע להם מקום והיינו טעמא דקביעת מקום הוי כמו הפרשה ובבין השמשות איירי כדקתני בתוספתא (דדמאי פ"ח) [א] וקדש עליו היום ובספק חשיכה מעשרין את הדמאי [ג] לא את הודאי [ד] ומהאי טעמא נמי לא קתני גבי כותים כדקתני התם ומחולל על המעות אלא ומיחל ושותה מיד פי' מתחיל [ה] או כמו שפירש הר"ר משולם זצ"ל ומיחל בה"י מזוג מלשון סבאך מהול במים (ישעיה א) אבל לחלל אינו יכול כיון שלא קבע לו מקום [ו] כדתניא בתוספתא דמסכת מעשר שני [פ"ג] מע"ש שבחפץ זה יהא מחולל על איסר זה ולא קבע לו מקום ר' שמעון אומר קרא שם וחכ"א עד שיאמר לצפונו או לדרומו ומייתי התם עובדא דרשב"ג ורבי יהודה ורבי יוסי שנכנסו אצל בעל הבית אחד בכזיב והיה מחלל בענין זה ואמרו לו לא ואכול מעותיך הסכרת מעות איבדת נפשות ואפילו רבי שמעון דאמר קרא שם י"ל דמיירי כגון שאמר בתוכו דחשיב כקביעות מקום דהוי כעין פלוגתייהו דפליגי במסכת תרומות (פ"ג משנה ה) ומייתי לה בפרק בכל מערבין (עירובין דף לז:) האומר תרומת הכרי זה בתוכו רבי שמעון אומר קרא שם [ז] ומפרש התם דכי אמר בתוכו כאילו אמר באמצעיתו דקבע מקום [ח] ולא כמו שפרש"י ומיחל מחלל דאינו יכול לחלל כדפרישית ועוד [ט] אם היה שותהו בחילול בלא הפרשה היה שותה טבלים למפרע [י] כדפרישית לעיל וכן משמע הלשון דקאמר שאני עתיד להפריש אלמא כולהו צריך סופו להפריש וליכא למימר דשאני עתיד להפריש לא קאי אלא אתרומה דאי הוה חיילא בלא הפרשה אם כן היתה מדמעת ואוסרת הכל אם כן מעשר וליכא למימר דאתרומה ומעשר ראשון קאי ולא אמעשר שני דמאיזה טעם הוה לן למימר הכי הא לא קתני אלא חדא זימנא שאני עתיד להפריש ואי קאי אתרי קאי אכולהו ועוד בתוספתא [ג] קתני עשרה הבאים אחריהם תשעה הבאים אחריהם משמע אחריהן מן החבית ומיהו ההיא ראיה דתוספתא ודמסכת תרומה יש לדחות דכיון דמזכיר סכום התרומה והמעשר חשיב קריאת שם טפי ולא בעינן קביעות מקום ואיכא נמי למאן דאמר במסכת תרומות פ' שלישי (מ"ה) [האומר] תרומת הכרי ממנו עליו קרא שם ועוד תנן במסכת מעשר שני פרק רביעי (משנה ז) הפודה מעשר שני ולא קרא שם רבי יוסי אומר דיו ומיהו שאר הקושיות קשו לפרש"י ועוד דהך משנה גופה בעיא קביעות מקום מדקתני סיפא בצפונו או בדרומו:

עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני. לאו דווקא שהרי כיון שכבר נטל מן הק' שני לוגין לתרומה אינו עולה י' שלימים למעשר ראשון ותשעה למעשר שני מן הנותרים [יא] ואין לומר דחיישינן שמא הכותי תרם תרומה גדולה [יב] ולהכי אין למעט בשביל התרומה ממעשר ראשון וממעשר שני וצריך לתקן עדיין אותם שני לוגין דשמא כבר הורמה התרומה ונמצא שהם זקוקים למעשר [יג] והמעשרות נמי צריך לחזור ולתקן [יד] דילמא הוה ליה מרבה במעשרות אין לומר כן דאם תיקן הכותי תיקן כראוי ואם לא תיקן לא תיקן כלל כדפי' לעיל:

דברי ר' מאיר. משמע הכא דאית ליה לר' מאיר ברירה [טו] ובפ' יש בכור (בכורות דף מח.) אמר דסבירא ליה כרב אסי דאמר האחין שחלקו מחצה יורשים ומחצה לקוחות דמספקא ליה אי כלקוחות [טז] אי כיורשים [יז] אלמא מספקא ליה אי אית ברירה אי לא ויש לחלק בין הכא שמתנה ומברר דבריו [יח] להכא דהאחין שחלקו שאין מתנין ומבררין כלום ובהא מיתרצא דרבא מוקי התם ר' מאיר ור' יהודה כרב אסי ובפ' כל הגט (גיטין דף כה:) קאמר רבא דתרוייהו אית להו ברירה [יט] וכן יש לתרץ דשמואל דאמר בפ' בתרא דביצה (דף לז:) דאפילו בדרבנן לית להו ברירה גבי שנים שלקחו חבית ובהמה בשותפות ובפרק מי שאחזו (גיטין דף עה:) אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ואם לא מתי וכו' ולכי מיית הוי גיטא [כ] אלמא דאפילו בדאורייתא אית ליה ברירה דכי האי גוונא דייקינן בר"פ כל הגט (שם דף כה:) ופרש"י שם הטעם דחשיב ליה ברירה משום דאין זה כשאר תנאים שאדם מתנה בגט שבידו לקיימו כשהוא מתנה עליהם וכשנתקיים התנאי הוי גט למפרע דהתם לאו משום ברירה הוי גט אבל הכא דאין בידו ובשעת התנאי הוא ספק והתנאי מתקיים מאיליו אי לאו משום ברירה לא הוי גט עכ"ל והא דפריך בפ' בכל מערבין (עירובין דף לז:) אלא מעתה היו לפניו שני רמונים של טבל ואמר אם ירדו גשמים היום יהא זה תרומה על זה [ואם לאו יהא זה תרומה על זה] הכי נמי דלא הוי תרומה דמשמע שפשוט לו דהויא תרומה למאן דאית ליה ברירה קאמר אי נמי אפילו למאן דלית ליה ברירה קאמר כיון דמתנה בין ירדו בין לא ירדו חשיב טפי והשתא לפי החילוק שחילקנו בין היכא שמברר דבריו להיכא דלא קאמר מידי ניחא נמי דשמואל דבההיא דחבית ובהמה לא קאמר מידי וא"ת א"כ מאי פריך במרובה (ב"ק דף סט:) דר' יוחנן אדר' יוחנן דאית ליה ברירה בההיא דכל המתלקט ובההיא דהאחין שחלקו לית ליה ברירה לישני דיש חילוק בין היכא שמברר דבריו כההיא דכל המתלקט וחוזר בו הגמרא מתוך קושיא זו יש לומר משום דניחא ליה למימר לעולם כל הנלקט כדקתני במשנה וניחא ליה נמי למימר לא תיפוך ועוד כי הוה משני נמי הכי אכתי הוה קשה ליה מההיא דכל הגט (גיטין דף כה.) דדייקינן התם דרבי יוחנן לית ליה ברירה דאמר אף אחרון נמי אין פוסל אע"ג דהתם נמי מברר דבריו ומתנה לאיזה שתרצה אגרש בו [כא] ומיהו כי עביד התם צריכותא בתרי מילי דר' יוחנן הוה מצי למימר אי איתמר ההיא דהאחין שחלקו ה"א התם הוא דאין ברירה משום דלא מברר דבריו [כב] אלא בלאו הכי עביד צריכותא שפיר ועוד יש לתרץ ההיא דשמואל בענין אחר דבגיטין הדבר עומד להתברר שהרי או יחיה או ימות אבל ההיא דחבית ובהמה שמא לא יחלקו לעולם וכן אנו צריכין לומר דלא תיקשי דר' יוסי דהכא אדרבי יוסי בפרק מי שאחזו (שם דף עג.) דקאמר מה היא באותן הימים [כג] ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת [כד] ולכי מיית הוי גיטא אלמא יש ברירה [כה] ומיהו בלאו הכי לא קשה דמאי לחלק בין היכא דתולה בדעת עצמו לית ליה ברירה אבל היכא דתולה בדעת אחרים בהקדוש ברוך הוא שחייו ומותו תלוי בידו יש ברירה ולמאן דלא מפליג בין דעת עצמו לתולה בדעת אחרים לישני דטעמא דר' יוסי הכא משום בקיעת הנוד אבל קשה למאן דלא מפליג דשמעינן לרבי יוסי דלית ליה ברירה אע"פ שמתנה ומברר דבריו בפ' בכל מערבין (עירובין דף לז:) האומר מעשר שני שיש לי בבית יהא מחולל על סלע שתעלה בידי מן הכיס רבי יוסי אומר לא חילל [כו] ולפי תירוץ שני שתרצנו אליבא דשמואל ניחא דבפרק מי שאחזו עומד להתברר או יחיה או ימות אבל התם שמא לא תעלה סלע בידו מן הכיס דשמא יגנב או יניח אותו כך לעולם ומה שהוצרכנו לחלק אליבא דשמואל דבפרק מי שאחזו (גיטין דף עה:) אית ליה ברירה היינו לפרש"י דפי' דבכי האי גוונא נמי שייך ברירה ולא דמי לשאר תנאי דעלמא אבל אי אמרינן דכל דבר שהוא כעין תנאי לא שייך ביה ברירה כי ההיא דשמואל דמי שאחזו (שם) לא קשה מידי והא דדייק בפרק כל הגט (שם דף כה:) מההיא דמה היא באותן הימים וכו' ולכי מיית הוי גיטא אלמא יש ברירה היינו משום דמוקמינן לה בפרק מי שאחזו (שם דף עג:) באומר מעת שאני בעולם כלומר שעה אחת קודם למיתתו אם ימות ואם כן בשעה שיש לו לגט לחול לא מוכחא מילתא אם חייל אם לא אלא שלאחר מיתה אמרינן הוברר הדבר למפרע שזו היתה שעה אחת קודם למיתתו [כז] ומיהו קשה מההיא דאם בא חכם למזרח שהוא דרך תנאי וקרי ליה ברירה [כח] ויש לחלק לפי שמניח שני עירובין ואין נראה ועוד קשה הא דאמר בפרק כל הגט (שם דף כה:) הריני בועליך על מנת שירצה אבא שהוא דרך תנאי וקרינן ליה ברירה אלא פרש"י עיקר דאף על גב דדרך תנאי הוא כיון דתולה אותו בדבר שאינו בידו קרינן ליה ברירה:

מוסף רש"י

ומיחל. מוציא מעשר שני לחולין על מעות שיש לו בבית, דמה שיש לו פנאי לתקן יתקן דהא באמירה בעלמא סגי (ב"ק סט:) הואיל ויכול לתקנו באמירה בעלמא ולומר הרי הוא מחולל אמעות שיש לי בתוך הבית לא התירו לו חכמים לשתותו ולסמוך על הברירה, אבל בתרומה ושאר מעשרות סמכינן אברירה ולאחר השבת כשיפרישם אמרינן הוברר הדבר שזו היא התרומה וזה לא שתה אלא חולין (חולין יד.). ושותה מיד. ולאחר זמן יפריש התרומה והמעשר ואמרינן הוברר הדבר שזהו תרומה (ערובין לז.) דמאחר שקרא שם יצא לו מידי טבל וכשהוא מוציא יין לשתייתו הוא הנברר לחולין ולכשיהיו לו כלים ויוציא מן הנוד לתרומה הוא הנברר לתרומה ויש ברירה (גיטין כה:).

תום' ישנים

כבר מחיים הוקדשו ואותם שנשארו ומתו הוברר הדבר שהקינין שמתו שעדיין חולין הן שלהן ואחר כך לוקחין ממעות שבשופר חוץ מנגד אותם של מתים ואומרים אם נשארו מעות של מתים בשופר [מוטב, ואם אינם בשופר] אלא הם בידינו הרי הן מחוללין על מעות הקינין הללו (על) [של] השופר שכבר הם חולין שנתחללו על הקינין ואותם לא יתחללו אלא יושלכו ליס המלח, [ליכא למימר הכי דכיון דמתו בעליהן ואסורין בהנאה אין להם פדיון] ואין חילול מועיל בהם כמו איסורי הנאה שאין להם פדיון, והביא ראיה על זה מדתנן במסכת זבחים בפרק התערובת [ע, ב] כל הזבחים שנתערבו בחטאות המיתות או בשור הנסקל אפילו באלף ימותו כולן, נתערבו בשור שנעבדה בו עבירה ירעו עד שיסתאבו כו', מכלל דברישא אין להם פדייה אפילו נפל בהן מום מדלא קתני ירעו. מיהו יש לחלק בין מעות דהכא לבהמה דהתם שאין לה(ן) פדיון לפי שיש לה קדושת הגוף וגם לאחר פדיון אסורה בגיזה ועבודה, ועוד שיש לנו לקיים בהם מצות הכנסה לכיפה לסקול השור והאי טעמא לא שייך הכא. אבל הביא עוד ראיה ממסכת נזיר פרק מי שאמר [כו, א] דקתני התם מי שהיה מחוייב חטאת ואמר הרי עלי עולה והפריש מעות כו' עד סתומין ילכו ליס המלח, פי' כולן, דאי חלייס אפילו מפורשין נמי ילכו דמי חטאת ליס המלח, ולמה ילכו כולם ליס המלח, יקח בהמה אחת ויאמר דמי עולה יהו מחוללין על בהמה זו בכל מקום שהן ויקח אלה המעות ויאמר אם אלו של עולה מוטב אם לאו יהו מחוללין על של עולה ויתנם למוכר והשאר יוליך ליס המלח, אלא ש"מ שאין להם פדייה. ריב"א. (וודאי) [וניברור] ונישקול ונישדי בנהר. וא"ת ולמה ישליך אותם במים והא אמרינן בפרק ולד במעילה [יא, א] ובפרק הריני נזיר [כד, ב] מעות סתומין יפלו לנדבה והני סתומין הן דאי מפורשין הן הא דמי חטאת ועולה מעורבין זה בזה ואפילו הן בצרורות מ"מ לא ידע איזה שני דינרין לחטאת ואיזה שני דינרין לעולה, ועוד למה לי למימר ר' יהודה לית ליה ברירה אפילו אין ברירה יכולין לתקן ויפלו של מת לנדבה שיקחו כל מעות (החיות)

מסורת הש"ס

א) [לפנינו ליתא אלא כמו שהביאה הגמ'], ב) נ"ל דפתיכא, ג) [פ"ח דדמאי],

מוסף תוספות

א. אחד ממאה. ר"ש דמאי ז, א. ב. שהוא חייב עדיין כדי שיהו עשרה ממאה. שם ג. לכך בדמאי יכול לקבוע עליו מקום. תוס' עירובין לז. ד"ה מיחל. ד. [ו]כותים דודאי לא מעשרי הוי ודאי. שם. ה. דאי מחלל על המעות ושותה ליתני מחלל על המעות. תוס' סוכה כג: ד"ה שני. ו. [ו]דוקא גבי דמאי קתני ומחלל על המעות לפי שקבע לו מקום דקתני התם מעשר שני בצפונו או בדרומו. תוס' גיטין שם: ד"ה ומיחל. ז. אע"ג דכתי' ראשית ששיריה ניכרין. ר"ש תרומות ג, ה. ח. [ו]שיריה ניכרים. רש"י עירובין לז: ד"ה דאיכא. ט. כיון שאינו יכול לקבוע לו מקום כו'. שם. י. כמו באם יבקע הנוד. תוס' סוכה שם. יא. [ד]חסר מהנך עשרה ותשעה מעשר של שני לוגין, דהיינו חומש הלוג. שם ד"ה עשרה. יב. והשאר לא הפריש. שם. יג. [לכן] צריך להפריש י' שלימים למעשר ראשון וט' למעשר שני כדי לתקן אותן שני לוגין של תרומה שלא יאכל הכהן טבל. תוס' הרא"ש. יד. לתקן אותו היתרון פעם שנית. שם. טו. דלמאן דלית ליה ברירה אסור, כדמוכח שמעתין. תוס' סוכה שם ד"ה דברי. טז. דאין ברירה ונמצא שכל אחד נטל חלק אחיו, וכאילו החליפו זה בחלקו של זה דמי, והיינו לקוחות. רשב"ס ב"ב קז. ד"ה כלקוחות. יז. [ד]יש ברירה, הוברר הדבר שזכה כל אחד בחלק הראוי לו ונמצא דלא לקחו זה מזה כלום. שם ד"ה יורשין. יח. [ש]מתנה בפירוש ואומר שאני עתיד להפריש. תוס' עירובין שם ד"ה דברי. יט. [ו]הכא משום בקיעת הנוד. תוס' סוכה שם. כ. [ד]כשמת אמרינן הוברר הדבר דמשעת נתינה היה ראוי למות מחולי זה והו"ל גט מההיא שעתא. רש"י גיטין כה: ד"ה ולכי. כא. [ו]לא אמרינן הוברר הדבר בשעת כתיבה היה דעתו לזו והרי נכתב לשמה. רש"י גיטין כד: ד"ה לאיזו. כב. [ו]לא הוה שמעינן דאף אחרון אינו פוסל. תוס' סוכה כד. ד"ה דברי. כג. באומר לה במסירת הגט הרי זה גיטך והתגרשי בו מעת שאני בעולם אם מתי. רש"י גיטין עג: ד"ה כאשת. כד. מכי יהב לה גיטא כל שעתא מספקא לן במעת שאני בעולם. שם. כה. דהתם בגיטין עומד הדבר להתברר בודאי בהכי או יחיה או ימות, אבל הכא יכול להיות שלא יבא לידי הפרשה לעולם. תוס' גיטין כה: ד"ה ר"י. כו. [ד]אין ברירה וכו', אלא אמרינן דהא סלע דסלקא בידיה השתא לא הוה דעתיה להחליף. רש"י עירובין לז: ד"ה ר"י. ולמאן דמחלק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים ניחא, אבל למאן דלא מחלק קשיא. תוס' גיטין שם. כז. אותה שעה שהגט חל אינה מבוררת וידוע וצריך ברירה. שם ד"ה ולכי. כח. דלא מהני למאן דלית ליה ברירה. תוס' סוכה שם.

[החיות] ויאמרו דכל היכא דאיתנהו יהו מחוללין על הקינין הללו, ושל מת אם הם ממעות שנשארו בשופר מוטב ואם לאו יתחללו על אותם שבשופר שנתחללו כבר על הקינין ושל מת יתחללו עליהם ויפלו לנדבה, (והך) [ולזה י"ל דהך] קנין אחר שמת, אבל אם קנו קנין קודם שמת ואחר כך מת קודם הקרבה אי אפשר אז לתקן אלא ע"י ברירה שיקרבו אותם מתחילתם לשם אותם שהם עתידין (להיות) [לחיות] עד אחר הקרבה ואותם שמתו קודם הקרבה הוברר הדבר שלא נקנו לנרכס [illegible] כגון שאומר אלו לחטאתי ולעולתי והן בכים אחד כדאמרינן בנזיר בההוא שמעתא אמר רב אשי הא דאמרת מפורשין לא תימא עד דאמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי ואלו לשלמי, פי' ואינו מניחן יחד, אלא אפילו אמר אלו לחטאתי [ואלו] (ו)לעולתי ולשלמי מפורשין הן ואיכא דאמרי אפילו אמר אלו לחובתי מפורשין הן כיון דלא אמר אלו יהו לנזירותי ולילדתי. מ"ר. ועוד דבלאו הכי נמי (דמפורשין) [כמפורשין] הן, שאם הן בצרורות יקנה הכהן קן אחד מאותן המעות שני בני יונה (וא"ת) [ויאמר] מעות חטאת יהו מחוללין על זה ומעות עולה על זה ואם מעורבין [illegible] בלא בצרורות בשעה שיקח אותם הכהן קן ראשון נוטל ד' זוזי ויאמר שיתחללו מעות הראשון של קן זה דמי חטאת על יונה זו ודמי עולה על זו כל היכא דאיתנהו ואם הם אלה שבידי מוטב ואם לאו יתחללו אותם (שביד שלו) [שבשופר על] מעות שבידי של [illegible] הקן [ו]כי האי גוונא פרישית לעיל אם נעמיד מעות של שופר בלא צרורות כדפי' ה"ר אלחנן. ונישקול ארבע זוזי ונישדי בנהרא. פי' רש"י ארבע זוזי היינו חצי (סלע) [דינר] [דינר] לורי הקן והפרידה הוי שני דינרין שהוא רובע (סלע) [illegible] [illegible] ותות [ח, א] ועמדו קנין בו ביום ברבעתיים שני רבעים לשני פרידות, ואמרינן נמי [שם ט, א] גר בזמן הזה צריך שיפריש רובע לקינו. וקשיא לי מדאמרינן בפרק שני דכריתות [י, ב] בשמעתא מיכן אתה דן לעשירית האיפה בפרוטה [illegible]

[illegible] לרבה בין לרב יוסף בשאר נהרות בעו שחיקה או יטיל ליס המלח, ואמרינן נמי (במעין ובנהר) [במעילה ובנזיר] גבי הפריש מעות לנזירותו ומת יוליך הנאה ליס המלח, וגם בזמן הזה כשאנו מחללין כרם רבעי צריך לשחוק הפרוטה ולהשליכה לנהר. מ"ר. ה"ג דתניא הלוקח יין בו'. ובריתא היא כי במשנה לא מסיים בה דברי ר' מאיר וכו'. מבין הכותים. וקודם שגזר ר' מאיר על יינן כפירש"י. וא"ת מ"מ לר' יוסי ור' שמעון דהכא סברי דגירי אריות הן במנחות פרק העומר [סו, ב], ואיך שותין מיינן. י"ל במטהר יינו על כך. אי נמי אע"פ [שגזרו על] יינם דנכרים (ש)לא גזרו על יינן (דנכרים) [דכותים] לפי שלא הוטין לנסך אחר ע"ז כדאשכחן גבי בנות כותים נדות מעריסתן וגם בנות נכרים ששתי גזירות היו בפרק בנות כותים. [ו]אע"פ שגזרו על פת כותים כשעלו מן הגולה כמו שמפורש בפרקי דרבי אליעזר [פל"ח] שהיו אז מסכנין לבוי הבית מ"מ על יינן לא גזרו. מ"ר. מבין הכותים. אבל מעם הארץ הוא ודאי מפריש תרומה גדולה כדאמרינן בסוטה [מח, א] [ו]לא אמרינן נמי (מעם) [בעם] הארץ שימתין למוצאי שבת אלא יכול להפריש למחר בשבת כדתנן בפרק בתרא דדמאי [מ"א] המזמין את חבירו שיאכל אצלו ואינו מאמינו על המעשרות אומר מערב שבת מה שאני עתיד להפריש למחר כו', אבל הכא מיירי מה שאני עתיד להפריש למוצאי שבת מדקתני סיפא אי אתה מודה שמא יבקע הנוד כו' ואי בשבת מה יש לחוש והלא יפריש בשעת שתייה. מ"ר. ומה שנחשדו כותים על התרומות ומעשרות היינו משום דלית להו לאו דלפני עור לא תתן מכשול. וא"ת הא איכא לאו דלא תגזול. י"ל דהוי ממון שאין לו תובעין, ועוד כל זמן שלא הופרש אינו רשאי ליתנו לא לכהן ולא ללוי. [ו]ה"ר אליהו פי' דדרשי עשר תעשר ולא מוכר, תבואת זרעך ולא לוקח, כדדרשינן בהשוכר את הפועל [ב"מ פח, ב] עשר תעשר ואכלת [ולא מוכר]. ע"ב מעמוד קודם

[עשרה מעשר ראשון]. וא"ת כיון שהופרש כבר שני לוגין אם כן אין העשרה של מעשר שלימין. וי"ל דיעשה מדות קטנות. אי נמי כי שני לוגין אינו אלא בספק כי שמא הפריש הכותי תרומה למאכלו וצריך להפריש ממאה אלו עשרה שלימין, והוו השני לוגין ספק כולן תרומה ספק מעשר מעורב בהן ונותנן לכהן, מיהו זה התירוץ אין נראה לה"ר אל[חנן] דהא אמרינן בפ' שלשה שאכלו [ברכות מז, ב] דדמאי דכתיב באורייתא מוהר זהירי ואם הפריש למאכלו אם כן הפריש הכל ואין צריך לעשר כלל ואם למכור לא הפריש כלום וצריך לחזור ולהפריש הכל, אלא ודאי עשרה קטנים קאמר, ועוד הקשה דהא רבי שמעון אית ליה בפרק העומר במנחות [סו, ב] דכותים גרי אריות הן ואית ליה במסכת תרומות ומייתי לה בפרק שני דקידושין [מא, ב] דנכרי (ליכא) [ליתא] בתרומה דנפשיה, אם כן מה מועיל מה שהפריש. על כן נראה תירוץ ראשון, והא דנקט כותים לפירוש זה דליתיה בתרומה דנפשיה אפילו טבל גמור נמי איכא למימר משום רבי מאיר נקטינהו דאית ליה התם גרי אמת הן, אבל זו קושיא אחרונה אין נ"ל, דכותים שאני [מ]מאי דתנן הכותי והנכרי